

Barnevernet snakkar **for lite** med barna

Det landsomfattande tilsynet med kommunalt barnevern i 2011 viste at barnevernet i for liten grad lét barna komme til orde. I mange kommunar var det tilfeldig både om og korleis samtalar med barn blei gjennomførte.

Statens helsetilsyn fekk det overordna faglege tilsynet med barnevernet 1. januar 2010 og har i 2011 saman med fylkesmennene gjennomført landsomfattande tilsyn med barnevernet.

Formålet med tilsynet var å undersøkje om eit utval norske kommunar, til saman 44, styrte og leidde barnevern-

tenesta slik at dei sikra at kommunane handla i tråd med krava i barnevernlova: dette gjeld undersøking, evaluering av hjelpetiltak, høvet barn har til å medverke – det vil seie at barnet blir informert og får høve til å uttale seg.

Barnet er hovudpersonen og har rett til å bli høyr

Det er viktig at barn får høve til å fortelje om seg sjølve og om korleis dei opplever sin eigen situasjon. Dette kan gi barnevernet betre innsikt i situasjonen barnet er i, og gjere det lettare å finne gode hjelpetiltak.

Både barnevernlova og FN's barnekonvensjon har reglar som skal sikre retten barna har til å bli høyr. Barne-

Barn som har fylt sju år, men også yngre barn som er i stand til å danne sine egne synspunkt, skal informerast og få høve til å uttale seg før det blir teke avgjerder som vedkjem dei. Ein føresetnad for dette er at barnevernstenesta informerer barnet om denne retten. Ein må gi informasjonen på barnet sine premisser, og han må tilpassast alderen til barnet og kor modent det er.

Det blir ikkje snakka med alle barn

Tilsynet viste at fylkesmennene i 40 av 44 kommunar peikte på lovbrøt eller betringsområde i arbeidet med undersøkingar, evaluering av hjelpetiltak og høvet barn har til å medverke.

Ein må gi informasjonen på barnet sine premisser ”

I fleirtalet av kommunane mangla det systematikk for å samtale med barn. I somme kommunar snakka barnevernet med barna, mens i andre kommunar gjorde dei ikkje det.

Ein må gi informasjonen på barnet sine premisser ”

vernet skal informere barnet og gi det høve til å uttale seg både i undersøkingsfasen og når hjelpetiltaka som er sette i verk, skal evaluerast. Barn har inga plikt til å uttale seg, men alle barn skal få høve til å seie kva dei meiner og ønskjer, før det blir teke avgjerder om dei. Barnevernstenesta skal vurdere behovet for å snakke med barnet i einerom.

Rapportane frå tilsynet gir nokre indikasjonar på kva dette kan komme av:

- Barnevernstenesta mangla rutinar for samtalar med barn.
- Dei hadde rutinar, men følgde dei ikkje.
- Dei gjennomførte samtalar, men dokumenterte dei ikkje.
- Leiinga spurde ikkje etter samtalar med barn.
- Dei tilsette i barnevernstenesta mangla kunnskap om retten barn har til å medverke.

Nokre observasjonar frå tilsynsrapportane kan illustrere funna:

«Barn fra 7 år blir ikke alltid informert og gitt anledning til å uttale seg før det blir tatt beslutninger som gjelder dem. Barnevernstjenesten dokumenterer ikke alltid at de har snakket med barna, ev hvorfor ikke, eller hvilken vekt det er lagt på hva barnet mener. Prosedyren stiller ikke krav til hvordan barna skal involveres i egen sak. Ledelsen følger ikke systematisk opp hvordan barna får medvirke i saken sin.»

Tilsynet gir ikkje svar på kor mange barn det faktisk blei snakka med. I tilsynsrapportane er det brukt formuleringar som at barnet ikkje blei snakka med i «alle saker», eller det blei gjennomført «ein del» samtalar med barn. «Mange saker» mangla dokumentasjon på at barnet var spurt om korleis det opplevde at hjelpetiltaket fungerte.

I somme kommunar blei det peikt på manglande rutinar for å gi barn høve til å medverke:

«Kommunen har ikke rutiner som sikrer barns rett til medvirking i undersøkelser, herunder foreligger det ikke rutiner for samtaler med barn. Det framkom at det ble foretatt en del samtaler med barn, men de var ikke strukturert slik at de inneholdt lovkravene til medvirking og de var i liten grad dokumentert i saksmappene.»

I andre kommunar var det rutinar for å gjennomføre samtalar med barn, men samtalanane var ikkje dokumenterte i saksmappa.

«Barneverntjenesten hadde rutiner som skulle sikre at det ble gjennomført samtaler med barn. Vi fant imidlertid lite dokumentasjon på at barneverntjenesten har informert barnet om deres rett til å bli hørt og deres rett til å uttale seg. Vi så enkelte saker hvor det

manglet dokumentasjon på at det var gjennomført samtaler med barnet. Det var heller ikke redegjort for hvorfor samtale ikke var gjennomført.»

Tilsynsrapportane tyder på at det i ein del kommunar var tilfeldig om det blei snakka med barn eller ikkje, og at det ikkje var ein fast og felles praksis for samtalar med barna. Leiinga spurde heller ikkje etter samtalar med barn.

«I flere saker vi gjennomgikk, gikk det frem av journalnotater at en hadde hatt samtaler med barn. Gjennom intervjuene kom det imidlertid frem at det ikke var et krav fra ledelsen at man alltid skulle snakke med barna, men at dette i stor grad var opp til den enkelte saksbehandler.»

Kommunen skal leggje til rette for at barnevernstenesta kan snakke med barnet aleine når undersøkinga blir gjennomført. Ein tilsynsrapport viste at eit barn ikkje fekk høve til einesamtale, trass i at meldinga til barnevernstenesta tyda på at foreldra brukte vald.

I ein annan tilsynsrapport peiker Fylkesmannen på at barnevernstenesta manglar kunnskap om kva medverknad vil seie.

«Ansatte har ikke tilstrekkelig kunnskap om når barnevernstjenesten kan skal snakke med barnet alene, uten samtykke fra foreldrene. Barnets alder, om barnet har partsrettigheter i saken, eller hvordan foreldrene stiller seg til en slik samtale, er i seg selv ikke avgjørende for bruk av enesamtale.»

Tilsynsvurdering

Statens helsetilsyn er svært uroa over at nokre av dei mest sårbare barna ikkje i tilstrekkeleg grad blir informerte, og at dei ikkje har fått høve til å uttale seg i eiga barnevernssak. Retten barn skal ha til å medverke, blir ikkje godt nok sikra. Om barn får medverke, blir ofte tilfeldig og opp til den einskilde saksbehandler. Tilsynet gir

Undersøking:

Ei barnevernssak tek til med at barnevernet får ei melding frå ein person eller ein instans med uro for eit barn. Barnevernlova krev at barnevernstenesta så snart som råd, og seinast innan ei veke, skal gå gjennom meldingar som er komne inn, og vurdere om meldingane skal følgjast opp med undersøkingar. Der- som det er rimeleg grunn til å gå ut ifrå at her er omstende som kan gi grunnlag for tiltak, skal ei undersøking setjast i verk.

Evaluering av hjelpetiltak:

Barnevernstenesta skal bidra til å gi kvart enkelt barn gode levekår og høve til å utvikle seg ved å gi råd, rettleiing og å setje i verk hjelpetiltak. Hjelpetiltak kan omfatte til dømes støttekontakt, plass i barnehage, besøksheimar, avlas- tingstiltak i heimen, økonomisk hjelp eller andre tiltak. Barnevernet skal evaluere tiltaka regelmessig for å sikre at dei er tenlege for barnet.

ikkje svar på kvifor barnevernstenesta ikkje snakkar med barna, men observasjonane i tilsynsrapportane gir nokre indikasjonar på utfordringar som kommunane bør gripe fatt i for å sikre det arbeidet barnevernstenesta driv på dette området.

Statens helsetilsyn har publisert ein rapport som summerer opp heile tilsynet.

Litteratur: Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2011 med kommunalt barnevern – undersøkelse og evaluering

Rapport fra Helsetilsynet 2/2012